

Govor visokog predstavnika Valentina Inzka pred Vijećem sigurnosti UN-a



Zahvaljujem vam se na ukazanoj prilici da vam danas podnesem svoje peto izvješće otkako sam na dužnosti visokog predstavnika, inače 39. izvješće sveukupno.

Od podnošenja moga izvješća u studenom prošle godine, politička situacija u Bosni i Hercegovini se i dalje odvija u negativnom pravcu. Nažalost, danas smo suočeni sa najozbiljnijim i možda najizravnijim osporavanjem Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma otkako je potpisan prije više od 15 godina.

Iz tog razloga, u skladnosti sa svojim mandatom i uz polugodišnje izvješće, ja sam vam podnio i posebno izvješće o nedavnim aktivnostima organa Republike Srpske, kojima se jasno krši Daytonsko-pariški mirovni sporazum. Nadam se da će moja izvješća i moje izlaganje danas pridonijeti boljem razumijevanju trenutačne političke situacije u Bosni i Hercegovini i izazovima koji su pred nama.

Nakon više od sedam mjeseci poslije općih izbora i dalje nema izgleda za formiranje nove državne vlade, a mnoge državne

institucije su pod ozbiljnim političkim, institucionalnim i ekonomskim pritiskom, što izravno utječe na njihovu učinkovitost i funkcionalnost. Europski i euro-atlantski integracijski procesi u potpunom su zastoju, a ekonomija i dalje trpi posljedice.

Organi Federacije su formirani tek nakon mjeseci namjernog opstruiranja izbora zastupnika u Dom naroda Federacije BiH. Proces formiranja vlasti bio je zaustavljen dugačkim političkim nesuglasticama i intervencijama, a kada je izbor organa osporen putem različitih pravnih mehanizama, ja sam bio prisiljen intervenirati uz potporu Vijeća za provedbu mira. U stvari, unutar Vijeća za provedbu mira postignut je širok konsenzus da bi nepoduzimanje mjera rezultiralo političkom i pravnom nesigurnošću – sa izgledima za postojanje dvije paralelne i osporavane vlade i dva predsjednika, potencijalno bez proračuna i raspuštenim parlamentom F BiH, te novim izborima. Ovakvi rizici su otklonjeni, a organi Federacije sada po svemu sudeći rade učinkovito.

Trenutačnu situaciju u Federaciji prati i spor između etnički utemeljene politike i više građansko orijentirane verzije, te ona prati sveukupnu podjelu društva u zemlji.

U tom pogledu, hrvatske stranke HDZ u BiH, koje su prije općih izbora zagovarale osnivanje trećeg entiteta u Bosni i Hercegovini, organizirale su Vijeće hrvatskih kantona i općina. Iako u Ustavu Federacije postoje odredbe koje predviđaju suradnju između kantona, ovakav razvoj situacije 15 godina nakon Daytonu svakako nije pravac kojim bismo trebali ići.

Ovakav razvoj situacije jako je loš u trenutku kada bi vlade trebale udvostručiti svoje napore i realizirati korjenite reforme koje su potrebne ovoj zemlji u rješavanju ozbiljnih

ekonomskih i socijalnih izazova sa kojima su suočeni građani ove zemlje, kao i za, naravno, dalje pomake prema članstvu u EU i NATO-u.

Međutim, u ovakvom, ionako teškom ambijentu, organi Republike Srpske su poduzeli konkretne radnje koje predstavljaju najozbiljnije kršenje Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma od njegovog potpisivanja.

Zaključci i odluka o referendumu, koje je Narodna skupština RS usvojila u travnju, ne predstavljaju samo jasno kršenje Mirovnog sporazuma nego dovode pod znak pitanja i sve zakone koje su donijeli visoki predstavnici, tvrdeći da nisu u sukladnosti sa Mirovnim sporazumom. Kao takve, ove nedavne aktivnosti Republike Srpske, ako se dozvoli da se nastave, imale bi velike posljedice po funkcionalnost i održivost Bosne i Hercegovine. Visoki predstavnici, sukladno odgovarajućim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, donijeli su značajan broj odluka i zakona koji su od suštinskog značenja za državu Bosnu i Hercegovinu, kao što su zakoni kojima se regulira putovnica Bosne i Hercegovine, zastava, državna himna, grb i jedinstveno Ministarstvo obrane – da ne spominjem mnoge druge ključne reforme, poput granične policije, itd.

Provođenje referenduma o ovlastima visokog predstavnika i njegovim odlukama bilo bi ozbiljno kršenje ustavnog okvira zemlje i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine. To bi također bilo suprotno Aneksu 10 Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma, kao i velikom broju rezolucija koje je usvojilo Vijeće sigurnosti u okviru Poglavlja VII Povelje UN-a.

Pored toga, zaključcima se pokušava ugroziti cjelokupni ustavni sustav podjele nadležnosti između države i entiteta kako je utvrđen Aneksom 4 Mirovnog sporazuma, koji predstavlja Ustav Bosne i Hercegovine, i kako je nadalje protumačen od strane Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, što je također institucija uspostavljena Mirovnim sporazumom. Sve ovo bi bilo dovedeno u opasnost i ugroženo.

Kada su u pitanju pravosudne institucije Bosne i Hercegovine na državnoj razini, na koje se konkretno cilja ovim referendumom, moram istaknuti da država ima isključivu nadležnost prema Ustavu Bosne i Hercegovine za provedbu međunarodnih i međuentitetskih kaznenih propisa. Sud Bosne i Hercegovine i Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine su institucije koje su uspostavljene s ciljem da se država osposobi da vrši upravo te nadležnosti na državnoj razini. U tehničkom smislu, ovaj referendum bi bio obvezujući.

Moj pristup ovom osporavanju Daytonsko-pariškog mirovnog sporazuma je jasan i u potpunosti dosljedan mome čvrstom uvjerenju da se dijalogu uvijek treba dati šansa. U ovom pogledu, očekujem od organa vlasti Republike Srpske da u narednim danima stave van snage usvojene zaključke i odluku o referendumu. U slučaju da se ovo ne desi, uzimajući u obzir svoje odgovornosti da štitim Mirovni sporazum, neću imati drugog izbora već poništiti zaključke i odluku o referendumu. Glede ovoga imam snažnu potporu Vijeća za provedbu mira i najviših razina Europske unije.

Pored zaključaka i odluke o referendumu, organi vlasti Republike Srpske i posebno predsjednik RS, nastavili su otvoreno dovoditi u pitanje teritorijalni integritet i suverenitet Bosne i Hercegovine konstantnim ugrožavanjem održivosti Bosne i Hercegovine i čestim zagovaranjem dezintegracije zemlje. Organi vlasti Republike Srpske su također nastavili podrivati i u pitanje dovoditi ostale ključne institucije na državnoj razini u BiH. Politika koja stoji iza toga jest da se pokaže da su ove institucije nefunkcionalne – i stoga nepotrebne na državnoj razini. Organi vlasti Republike Srpske su jednako tako nastavili negirati da se 1995. godine u Srebrenici dogodio genocid, činjenicu koju su potvrdili međunarodni sudovi.

Gospodine predsjedniče, sedam mjeseci nakon općih izbora, sveukupna politička situacija u zemlji i dalje je napeta i gotovo je onemogućila formiranje vlasti na državnoj razini. Zakonodavni proces na državnoj razini je i dalje u zastoju – i kao posljedica toga, nije došlo do ostvarivanja napretka u provođenju reformskih programa koji se tiču EU i NATO-a.

Smatram da bi bilo pogrešno promatrati ova posljednja dešavanja u Bosni i Hercegovini samo kao kratkoročni negativni trend. Zapravo, svjedoci smo tendencije pogoršanja političke stabilnosti već pet godina, nakon odbacivanja paketa ustavnih promjena u travnju 2006. godine.

Iako se sada moramo usredotočiti na neposredne probleme, vjerujem također da je važno pažljivo i detaljno razmotriti što moramo uraditi kako bismo osigurali funkcionalnu i održivu zemlju na dugoročnom planu. Jasno je da moramo podržati načelo odgovornosti domaćih organa vlasti u Bosni i Hercegovini.

Vijeće za provedbu mira je nastavilo izražavati ozbiljnu zabrinutost zbog razvoja događaja u zemlji, posebice zbog dešavanja koja sam spomenuo. Istodobno, Vijeće za provedbu mira je konstatiralo da je, uz iznimku ciljeva vezanih za Brčko Distrikt, ostvaren mali napredak u ispunjenju uvjeta potrebnih za zatvaranje Ureda visokog predstavnika.

Što se tiče pitanja državne i vojne imovine koje je jedan od ciljeva, došlo je do pogoršanja s obzirom da su vlasti Republike Srpske jednostrano donijele entitetski Zakon o državnoj imovini u prosincu koji bi, da je stupio na snagu, rezultirao time da sva državna imovina u tom entitetu bude registrirana kao imovina Republike Srpske. To bi potpuno onemogućilo postizanje sveobuhvatnog, usuglašenog rješenja za

pitanje državne imovine. Stoga, ja sam morao suspendirati primjenu ovog zakona, dok Ustavni sud Bosne i Hercegovine ne donese odluku o njegovoj ustavnosti. Što se tiče vojne imovine, Republika Srpska i dalje odbija dati državi pravo vlasništva nad vojnom imovinom.

Nasuprot tome, vezano za pitanje snabdijevanja Brčko Distrikta električnom energijom, ostvaren je napredak u ispunjenju preostalih uvjeta. Nadam se da ćemo uskoro riješiti i preostala pitanja. Međutim, prije nego što predložimo taj process, Republika Srpska mora dati odgovarajuća i konkrentna jamstva vezana za ustavni status i prava Brčko Distrikta u budućnosti, te za uvjete iz Konačne arbitražne odluke – što je Federacija BiH već učinila.

Kao što sam već spomenuo, čitava međunarodna zajednica mora vrlo ozbiljno shvatiti situaciju u Bosni i Hercegovini koja se stalno pogoršava. Nastavak narušavanja države, njezinih institucija i vladavine prava gurnut će Bosnu i Hercegovinu u dublju krizu i nestabilnost. To bi također moglo imati negativne posljedice za cijeli region Jugoistočne Europe.

U tom smislu, dozvolite mi da kažem par riječi o tome kako, po mom mišljenju, međunarodna zajednica treba u budućnosti prići pitanju Bosne i Hercegovine.

Svi se slažemo da je budućnost Bosne i Hercegovine unutar Europske unije i euro-atlantskih institucija. EU i NATO, stoga, trebaju imati važnu ulogu u Bosni i Hercegovini pomažući zemlji da ispuni zahtjeve koji se tiču težnji da postane članica obje organizacije.

Istodobno, još uvijek postoji očita potreba za međunarodnim prisustvom sa izvršnim mandatom u Bosni i Hercegovini. Još uvijek postoje ozbiljna osporavanja države Bosne i Hercegovine koja dolaze iz same zemlje, što zahtijeva prisustvo Ureda visokog predstavnika i EUFOR-a sa izvršnim mandatom. Trebamo

posjedovati dovoljno instrumenata da spriječimo pokušaje da ranije dogovorene reforme krenu u suprotnom smjeru i da se stvori nestabilnost.

Važno je da Bosna i Hercegovina ostane na dnevnom redu aktivnosti međunarodne zajednice sve dok posao ne bude u potpunosti završen. Neki vjeruju da treba pustiti Bosnu i Hercegovinu da sama ide dalje, neki govore o zamorenosti međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini. Ne dijelim takav stav i vjerujem da bi takvi potezi otvorili vrata onima koji bi pokušali da oslabe i konačno podijele državu i mogli bi voditi obnavljanju nereda. Međunarodna zajednica je postigla iznimne rezultate u Bosni i Hercegovini u proteklih 15 godina, međutim, iz trenutačne političke situacije je jasno da još nismo postigli trajan i održiv politički dogovor koji bi osigurao trajnu perspektivu za mir.

Naša stalna pozornost usmjerena na Bosni i Hercegovini je način da postignemo cilj koji svi žele postići: da Bosna i Hercegovina bude u stanju riješiti svoje probleme institucionalnim putem i krenuti ka punoj euro-atlantskoj integraciji sa potpunim preuzimanjem odgovornosti.

Istinski sam ubijeđen da je to moguće. Kao visoki predstavnik nastavit ću sve svoje napore usmjeravati na to da pomognem i podržim napore Bosne i Hercegovine u tom smjeru.

Hvala vam.